

RETRATS DEL NATURAL
LLUÍS RIBAS DURAN
FABRICANT I CONSERVADOR D'AUTÒMATS

(109)

MANOLO GARCIA

L'autòmat, ésser màgic

TONI VALL
BARCELONA

Un parc d'atraccions pot decidir el rumb d'una vida? Sembla una pregunta per a un conte d'Andersen, una pel·lícula del director Tim Burton o un truc de màgia del millor mag del món. Potser aquesta última és l'explicació més adient en el cas de Lluís Ribas, un home fascinat pel misteri de l'il·lusionisme, l'espectacle de fira, el magnetisme de la màgia, però sobretot per la capacitat de l'home per investigar què hi ha al darrere, per desentrellar els camins que duen el públic a quedar captivat davant l'aparent senzillesa d'un autòmat. *Autòmat*, sí, és la paraula clau en la vida del Lluís. Va trigar a descobrir que aquests vells ninots mecànics, luxosos i misteriosos, eternament xapats a l'antiga, contenen les respostes que necessitava per trobar el seu lloc al món.

Ara, després de vint anys dedicats a estudiar-los, fabricar-los i conservar-los, és una autoritat, diria que mundial, en el coneixement de les seves essències. Visitar el seu taller i museu de Castellbisbal és una revelació, una experiència preciosa, i ve molt de gust explicar el seu camí de descoberta i d'aprenentatge.

Com a tantíssims nens, de petit els seus pares el portaven al Tibidabo i d'entre la tirallonga d'atraccions la que més el va fascinar va ser el Museu dels Autòmats. No podia preveure ni en somnis que el futur capritxós el portaria dues vegades més fins a aquell indret misteriós a la muntanya que contempla Barcelona. La carrera de mecànica industrial l'encamina al món de la indústria, que detecta impersonal i repetitiu. La cadena de muntatge, pitjar durant hores el mateix botó i estirar la mateixa palanca no satisfà el neguit d'algú desitjós d'aplicar els seus coneixements a alguna cosa més engrescadora i creativa.

La resposta, ho heu endevinat, la troba quan torna a travessar la porta del Museu dels Autòmats. Hi arriba emboirat i pensatiu i en surt posseït per un raig de lucidesa enlluernador. Tenia la resposta davant seu, en el simple moviment d'un braç que és alhora el truc d'un mag accionat per un complex sistema mecànic, per un engranatge precís i mil·limètric. Al·l'interior de l'autòmat, al mecanisme que el fa funcionar, el Lluís hi troba tot un món d'estímul per explorar, un món que finalment seria per sempre més el seu món. Es llança a una piscina sense aigua i valent-se només de la pura intuïció –no existia ni internet ni bibliografia sobre el tema– i la total improvisació aconsegueix capturar les es-

Motivació
Els autòmats
contenen
les respostes
per trobar
el seu lloc
al món

Feina
Ensenya
mecànica i
soldadura
en un institut
de formació
professional

sències del seu funcionament: "Vaig arribar a les mateixes conclusions a què arribaven els fabricants d'autòmats de fa cent cinquanta anys. Aquesta és per a mi la gràcia majúscula de tot plegat", m'explica encara entusiasmat en recordar-ho.

Que facin el que ell vol

I, des de llavors, fa poc més de vint anys, no ha cessat en l'estudi d'un univers tan poc mediterrani com el dels autòmats, molt vinculat a la Centreeuropa del segle XIX, a Suïssa i Alemanya, al clima fred i cerebral, al luxe de les cases benestants a la recerca d'elements decoratius alhora que objectes d'ostentació. L'essència de la seva ocupació és investigar, explicar i reflectir quins són els orígens de la robòtica i la mecànica aplicats a l'àmbit lúdic. Compaginar l'aplicació de la mecànica –les arrels de la seva professió– amb la fascinació per l'estètica i el misteri de l'espectacle inherents a l'autòmat: imaginar i crear peces amb el torn, la fresadora i el trepant, i aconseguir que facin el que ell vol a través de la molla, la palanca, l'engrenatge, la politja, la cadena i la lleva.

M'ensenya el museu amb les seves creacions, autèntiques obres d'art. El violinista, el gimnasta, el mag de les ampolles, el que endevina les cartes i el que interactua amb el públic, el fumador, el nen amb el zoòtrop i, tal vegada la joia de la co-

rona, el faquir que levita i escup foc. Totes peces de tall clàssic, vestides amb roba antiga i de confecció totalment artesanal. Té també una altra línia de creació, la de les escultures amb moviment, fruit d'una evolució personal, més metafòrica, amb ganes d'expressar sentiments i inquietuds, que el porta a imaginar i construir un carrusel de l'amor, un forjador que modela el nom de la seva filla i un Ícar que simbolitza l'eterna rebel·lia dels joves, la que el Lluís, per cert, detecta cada dia.

Ensenya mecànica i soldadura en un institut de formació professional. És una gran satisfacció poder aplicar a l'ensenyança les troballes del seu dia a dia injectant vida a figures que ell mateix ha modelat.

Com al conte d'Andersen o a la pel·lícula de Burton, ens falta l'últim gir, la cabriola final que projecta al relat tota la dimensió. Quan ja es dedicava plenament a la fabricació d'autòmats, el conservador del museu del Tibidabo va jubilar-se i, assabentats de l'activitat frenètica del Lluís, hi recorren per encarregar-li una restauració d'urgència. No triga gaire, esclar, a convertir-se en el nou conservador. I allà continua avui. I ensenya. I construeix autòmats per encàrrec. I fa exposicions i demostracions. I pensa trucs de màgia perquè un petit ésser mecànic deixi el públic embadalit. I somia. I el conte acaba bé. —